

Handläggare
Charlotte Sundvall**Till**
Farsta stadsdelsnämnd
2023-04-20

Underlag för budget 2024 med inriktning för 2025 och 2026 för Farsta stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens förslag till underlag för budget 2024 med inriktning för 2025 och 2026.
2. Nämnden överlämnar underlaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.

Sammanfattning

Underlag för budget 2024 med inriktning för 2025 och 2026 beskriver Farsta stadsdelsnämnds prioriteringar och identifierade behov de kommande åren.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden ska lämna ett underlag till kommunstyrelsen inför arbetet med stadens budget 2024. Underlaget ska fånga strategiskt viktiga frågor som berör kärnverksamheten. Fokus ska ligga på de frågor och faktorer som har störst påverkan på verksamhetens utveckling och ekonomi under perioden 2024-2026, utifrån förändringar i omvärlden och i den egna verksamheten.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningsledningen i samråd med chefer och nyckelpersoner inom respektive avdelning. Underlaget har också behandlats tillsammans med de fackliga representanterna.

Innehållsförteckning

Underlag för budget 2024 med inriktning för 2025 och 2026 för Farsta

stadsdelsnämnd.....	1
Förslag till beslut	1
Sammanfattning	1
Bakgrund.....	1
Ärendets beredning.....	1
Bilagor	3
1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål	4
Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden.....	4
Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning.....	5
Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla.....	5
2 Nämndens verksamhetsområde	6
Förskoleverksamhet	6
Verksamhet för barn, kultur och fritid	8
Äldreomsorg	10
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	13
Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	15
Stadsmiljöverksamhet.....	17
Ekonomiskt bistånd	20
Arbetsmarknadsåtgärder	21
Övrigt.....	22
3 Sammanfattande ekonomisk analys	23
Drift 23	
Investeringar	25
Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)	26
4 Lokalförsörjningsplan.....	26
Sammanfattning	26
Planeringsförutsättningar	26
Bedömd hyreskostnadsutveckling	27
Samverkan	28

Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet.....	28
4.1.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	28
4.1.2 Nuläge 31 januari 2023	28
4.1.3 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet.....	29
4.1.4 Planerade lokalförändringar för år 2024-2031 (första planeringsperioden).....	29
4.1.5 Planerade lokalförändringar för åren 2032-2040 (andra planeringsperioden).....	29
Pedagogisk verksamhet	29
4.1.6 Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	29
4.1.7 Nuläge 31 januari 2023	30
4.1.8 Planering av lokaler för år 2024-2031 (första planeringsperioden).....	30
4.1.9 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden).....	32
4.1.10 Enskilt driven förskola eller fristående skola.....	32
Övrig information	32
4.1.11 Särskild redovisning av vissa lokalprojekt.....	32
5 Övriga redovisningar	33

Bilagor

1. Kapitalkostnader och investeringar
2. Regional boendeplan för äldre 2024 med utblick mot 2040 Region östra söderort
3. Boendeplan enligt LSS och SoL 2023-2032
4. Tabell Boendeplan funktionsnedsättning östra söderort 2023-2032
5. Klimatinvesteringar 2024-2026
6. Vatteninvesteringar 2024-2026

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Stadsdelsnämndens underlag för budget 2024 med inriktning för 2025 och 2026 tar sin utgångspunkt i stadens inriktningsmål och nämndens verksamhetsområden. Under respektive inriktningsmål nedan sammanfattas i punktform nämndens viktigaste strategiska satsningar under perioden 2024-2026.

Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

- Likvärdig och kompensatorisk förskola med fokus på språkutvecklande arbete.
- Barnhälsan i förskolan arbetar främjande och förebyggande för att ge rätt förutsättningar för lärande samt öka barns välmående och hälsa.
- Omställning till en god och nära vård i syfte att ge en samordnad vård som stärker hälsa och förebygger fysisk och psykisk ohälsa.
- Verksamhetsutveckling inom öppen verksamhet för barn och unga med mer fokus på kvalitet, innehåll och attraktivitet.
- Aktiv fritid för fler barn och unga i Farsta genom satsning på en särskild fritidslots och fortsatta satsningar på ett rikt utbud av lovaktiviteter, idrott och rörelse.
- Satsningar på kultur i det offentliga rummet för att bidra till trygghet och stärker attraktiviteten i de lokala centrum.
- Kompetenssäkra och utveckla äldreomsorgen inom psykiatri, beroendesjukdomar, palliativt förhållningssätt och vård och språkkunskaper i svenska.
- Fortsätta att utveckla det förebyggande och uppsökande arbetet inom äldreomsorgen.
- Utveckla användandet av digital välfärdsteknik inom alla verksamheter.
- Utveckla utbudet av differentierade och väl beprövade metoder och arbetssätt för att möta ökade och mer komplexa behov hos personer med funktionsnedsättning.
- Stärka boendekedjan, få till fler boenden med specialinriktningar inom LSS och socialpsykiatri samt alternativa boendeformer inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning.
- Fokus på tidiga insatser och minska riskerna för att barn, ungdomar och unga vuxna dras in i kriminalitet.
- Utökat hembesöksprogram Fagersjö, Hökarängen och Farsta strand.
- Arbeta med förstärkt samverkan gällande dödligt skjutvapenvåld (Trefas).
- Erbjud stöd inom 24 timmar till invånare som vill lämna en kriminell livsstil.
- Öka socialtjänstens närvaro i skola, fritidshem och fritidsklubbar och utveckla samverkan mellan socialtjänst, förskola, skola, fritid och polis ytterligare.
- Stödja brottsutsatta och vittnen, genom att utveckla arbetssättet *Våga anmäla, våga vittna*.
- Utöka Fritidsbiblioteket i Fagersjö till flera stadsdelar.
- Utveckla Medborgarservice till ett mer lättillgängligt medborgarkontor som är känt och används av Farstas invånare.
- Genom projektet *Mitt val min väg* ge ungdomar i samhällsvård bättre stöd i övergång

till att leva ett självständigt liv.

- Ökade möjligheter till en fungerande skolgång och goda skolresultat för placerade barn genom projektet *Skolsamordnare för placerade barn*.
- Utveckla arbetet med piloten *Akademisk socialtjänst*.

Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

- Skärpa ambitionerna i nämndens lokala miljö- och klimathandlingsplan för att gå i takt med Stockholms stads nya miljö- och klimatpolitik.
- Arbeta för en ökning av krontäckningsgraden i staden. Träd sänker temperaturen vid värmeböljor, omhändertar stora mängder vatten, binder koldioxid och bidrar till biologisk mångfald.
- Det ska finnas betande djur på delar av Farstanäset för att stärka den biologiska mångfalden och öka upplevelsevärde för områdets besökare.
- Bidra i arbetet med att etablera naturreservat i Majroskogen och Fagersjöskogen.
- Genom IFOUS- programmet "Hållbar utveckling i förskolan" ska barns kunskaper om social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet vara i fokus.

Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

- Arbeta mer strategiskt med kompetensförsörjning för att säkerställa rätt kompetens i verksamheten men också kompetensutveckling av anställda medarbetare. Särskilt fokus på ledarskaps- och chefsförsörjning samt språkkompetens.
- Upptäcka och motverka våld, stärka skyddet för våldsutsatta samt förändra våldsutövaras beteende.
- Arbeta vidare med Jobbpartnerskap i Integrationspakten för att hjälpa fler stockholmare in på arbetsmarknaden.
- Upparbeta en krigsorganisation och krisberedskap inom nämndens verksamheter.
- Arbeta förebyggande för att långsiktigt stärka tryggheten genom satsningar på bland annat föräldraskapsstöd, samverkan med lokala föreningslivet samt genom att utveckla arbetet med avvikelserapportering på digitala kartor.
- Utveckla arbetet med avtalsuppföljning av upphandlade tjänster för att dels säkra att avtal följs, dels att snabbare identifiera eventuella "välfärdsbrott".
- Utveckla arbete med processtöd för en säkrare lokalplaneringsprocess.
- Jobba för mer kostnadseffektiva lokallösningar för verksamheterna i samarbete med stadens fastighetsbolag, privata aktörer, utbildningsnämnden och angränsande stadsdelsnämnder.
- Förbättra det strategiska prognosarbetet och analyser av förskoleplatsbehovet för att på bästa sätt möta variationer i barngruppernas storlek samt balansera lokalbeståndet i relation till behov av förskoleplatser utifrån lagkrav om "fler barn i förskolan".
- Utveckla uppföljning- och prognosarbetet för att säkerställa en ekonomi i balans.
- Kompetensförstärkning och verksamhetsutveckling på informationssäkerhetsområdet.

2 Nämndens verksamhetsområde

Demografisk utveckling och analys - fler barn och äldre

Befolkningsprognoser är ett av de viktigaste underlagen för långsiktig verksamhetsplanering. Tabellen nedan visar utfall för 2021 samt senast tillgängliga prognos för befolkningsutvecklingen 2022-2031. Barn i förskoleålder (1-5 år) väntas öka med cirka 500 barn under prognosperioden, vilket är en ökning motsvarande 16 procent. Den stora demografiska förändringen i staden som helhet är en starkt utökad grupp äldre och gruppen som är 80 år eller äldre väntas öka med 60 procent till 2031. I Farstas är ökningen inte lika dramatisk, men det är ändå en ökning motsvarande 30 procent för gruppen 80 år eller äldre.

	0 år	1-5 år	6-15 år	16-19 år	20-24 år	25-64 år	65-79 år	80-89 år	90 +	Totalt
<i>Utfall 2021</i>	724	3786	7364	2387	3300	33666	6816	2107	708	60858
2022	684	3795	7477	2475	3377	34242	6964	2140	711	61866
2023	741	3728	7498	2595	3370	34459	7088	2185	703	62367
2024	743	3754	7478	2703	3381	34815	7201	2270	707	63053
2025	768	3833	7524	2778	3463	35595	7391	2347	708	64408
2026	807	3910	7541	2860	3579	36314	7572	2448	708	65740
2027	829	3950	7520	2902	3677	36723	7666	2591	703	66560
2028	858	4053	7504	2891	3759	37224	7848	2688	704	67527
2029	886	4137	7518	2929	3825	37784	8094	2763	705	68640
2030	921	4257	7552	2958	3938	38532	8265	2864	715	70002
2031	944	4393	7618	2958	4029	39302	8438	2980	715	71378

Lägre inflyttningstakt än förväntat

Den 31 december 2021 bodde 60 858 personer i Farsta, 2020 års prognos för 2021 var 63 056 personer vilket innebär en differens på 2198 personer. Den stora skillnaden mellan prognos och utfall finns inom åldersgruppen 25-34 år samt närliggande åldersgrupper och nyfödda. En delorsak bedöms vara att staden i stort hade ett svagare flyttnetto till följd av pandemi och lågkonjunkturen.

Det ekonomiska läget skapar osäkra prognoser

Det ekonomiska läget skapar osäkerhet i alla nämndens verksamheter. Prognoserna de närmaste åren är i dagsläget osäkra då flera stora planerade bostadsprojekt i Farsta är pausade till följd av det ekonomiska läget i Sverige och omvärlden. Om bostadsföretagen inte kan sälja lägenheter på grund av osäkra prognoser om inflationstakt och räntenivåer avvaktar de med beslut om byggstart. Det in sin tur leder till mer osäkra befolkningsprognoser och svårigheter med att hålla jämn takt med utbyggnad av våra verksamhetslokaler. Det kan också bidra till bland annat en ökad arbetslöshet, psykisk ohälsa och hemlöshet som kommer ha effekt på nämndens verksamheter.

Förskoleverksamhet

Omvärldsfaktorer

Demografisk utveckling

Enligt nu rådande befolkningsprognos kommer antal barn i åldern 1-5 år att öka fram till 2030. Det finns en osäkerhet kring hur rådande konjunkturläge kommer påverka behovet av

nya förskoleplatser de kommande åren.

Ändrade regelverk

En ändring i Skollagen från och med 1 juli 2023 innebär att kommunerna blir skyldiga att aktivt erbjuda plats till barn från tre års ålder. Önskvärt är att staden samordnar insatser för att genomföra uppdraget med ökad inskrivning för att uppnå en hög likvärdighet och att det omfattar både kommunala och fristående förskoleverksamheter.

Nytt regelverk rörande antal medarbetare per chef som påverkar verksamhetens organisation.

Utmaningar

Farsta har en hög andel inskrivna barn i förskola. Andelen barn som saknar förskoleplats har under de senaste åren minskat till knappt hälften under en treårsperiod. Farsta har noterat att en stor andel av de barn som inte är inskrivna i förskolan tidigare har haft förskoleplats och sannolikt är avflyttade. Det är ett skäl till att staden borde se över inskrivningsstatistiken och belysa i vilken grad den överensstämmer med verkligheten.

Antalet inskrivna barn i förskolan varierar under ett år vilket ställer höga krav på en flexibel organisation och en effektiv lokalanvändning. Nämnden analyserar fortlöpande efterfrågan på förskoleplatser och gör en bedömning av lokalbehov samt vilka lokaler som på bästa sätt tillgodoser verksamhetens behov. Farsta kommer sannolikt ha ett visst platsöverskott närmaste åren om bostadsbyggandet stannar upp, men planen är att använda de lediga lokalerna till evakuering av tre förskolor.

Andelen barn i behov av särskilt stöd har fortsatt öka och kan komma att kräva insatser som leder till högre kostnader. Ett främjande och förebyggande barnhälsoarbete kommer vara prioriterat för att skapa goda förutsättningar för barns hälsa och välmående. Att öka kunskaperna inom det specialpedagogiska området är prioriterat under perioden.

Verksamheterna arbetar framgångsrikt med normer och värden, men bedömer att arbetet med tidiga våldspreventiva insatser behöver stärkas. Det finns ett behov av att öka medvetenheten och kunskaper hos medarbetarna om våldsprevention, samt ge förskollärare och barnskötare strategiska verktyg och metoder i arbetet tillsammans med barnen.

Under kommande period går avtalen med leverantörer i Skolplattformen ut och nya avtal träder i kraft. Ett nytt införande kommer kräva samordningsresurser och utbildningsinsatser för medarbetare.

Jämställdhetsutmaningar

Nämnden kommer arbeta för en jämnare könsfördelning i förskolan. Andelen manliga förskollärare och barnskötare utgör en alltför liten del av personalgruppen som helhet. Ett riktat arbete behövs för att främja fler män i förskolan.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

I dagsläget är tillgången till legitimerade förskollärare god. Rekryteringsbehoven kommer dock öka under den kommande planperioden. När det gäller tillgången till utbildade barnskötare råder en trend med ökade svårigheter att rekrytera barnskötare med adekvat gymnasial utbildning. Det är en utmaning att inte alla pedagoger har fullgoda kunskaper i svenska språket och det kan medföra svårigheter att fullfölja förskolans pedagogiska uppdrag.

Förskolan står inför en del pensionsavgångar och nya regelverk rörande antal medarbetare per chef. Det kommer ställa krav på omorganisation samt ett fortsatt strategiskt och målmedvetet arbetet med kompetensförsörjning under den kommande planperioden i syfte att utveckla och behålla medarbetare samt attrahera och rekrytera nya medarbetare.

Barnskötare uppmuntras att vidareutbilda sig samt öka sin kompetens genom utbildning. Medarbetare som är i behov av att utveckla svenska språket ska erbjudas möjlighet till utbildning och insatser för att stärka sitt yrkesspråk.

För att skapa mer likvärdiga förutsättningar och en hållbar arbetsbelastning för rektorerna ska en översyn genomföras av resultatenheternas organisation och sammansättning.

”Handlingsplan för förbättrad arbetsituation” ska utvecklas och tydliggöras för en förbättrad arbetsmiljö för alla anställda i förskolan.

För att öka kvaliteten och kontinuiteten i bemanningen på förskolan, samt minimera antalet timanställda vid medarbetares frånvaro, kommer pedagogiska förstärkningsteam att tillsättas som en del verksamhetens grundbemanning.

Ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare tas i bruk 2024. Professionsprogrammet ska bidra till att förskollärare, lärare och rektorer ges bättre möjlighet till kompetensutveckling, att yrket blir mer attraktivt och att undervisningens kvalitet utvecklas.

Prioriteringar under planperioden

- Öka kompetensen inom hållbart ledarskap och medarbetarskap med organisatoriskt och pedagogiskt ledarskap för rektorer och förskollärare och medarbetarskap för arbetslag.
- Ett prioriterat arbete är att säkra god tillgång till legitimerade förskollärare och utbildade barnskötare.
- Fokusera särskilt på språkutvecklande undervisning i utbildningens innehåll och uppföljning och ha språkfokus vid övergång till förskoleklass
- Utveckla en likvärdig verksamhet av hög kvalitet utifrån en tillgänglig och inkluderande förskola för alla barn.
- Utveckla det främjande arbetet på alla nivåer i organisationen, stärka samverkan med interna aktörer såsom socialtjänsten, öppen förskola och introduktionsförskola samt fördjupa och utveckla samverkan med externa och internationella aktörer.
- Utveckla det strategiska prognosarbetet avseende behovet av förskoleplatser samt bemanningsbehov på kort och lång sikt.
- Utveckla rutin för kö- och placering och uppsökande verksamhet utifrån ny lagstiftning om *Fler barn i förskolan*.
- Utveckla barnrättsperspektivet och förstärka barnhälsan. Utveckla processen för barn i behov av särskilt stöd i syfte att identifiera utvecklings- och stödbehov hos enskilda barn och grupper.

Verksamhet för barn, kultur och fritid

Omvärldsfaktorer

Det finns en risk att inflationen leder till högre kostnader för kultur och fritid.

Utmaningar

Fokus på kvalitet

Beträffande öppen verksamhet för barn och unga finns ett ökat behov av fokus på verksamhetsutveckling. Besökarna inom Farsta fritid önskar mer helgöppen verksamhet. Det skulle kunna möjliggöras genom förändrade öppettider. Verksamhetens utformning och innehåll måste ständigt förändras efter demografiska behov och genom besökarnas inflytande och delaktighet.

Kommunövergripande verksamhet

I Farsta finns sedan flera år fritidsgårdsverksamhet för unga med intellektuella funktionsnedsättningar. Verksamheten är mycket populär och lockar besökare från hela staden. Trots att verksamheten är stadsövergripande får nämnden idag ingen ersättning för verksamheten och ser ett behov av att klassa den som kommunövergripande i stadens budget.

Svårt att leva upp till förväntan om digitala lösningar

Generellt är förväntan hög från både stockholmarna och politiken när det kommer till att utveckla bättre digitala lösningar och system. Det finns utmaningar med att tillmötesgå förväntan då det bland annat är svårt att få använda start.stockholm lokalt för att till exempel publicera lokala lovprogram.

Psykisk ohälsa bland barn och unga

På flera håll talas om ökad psykisk ohälsa bland barn och unga. Stockholmsenkätens resultat för Farsta 2022 bekräftar en negativ trend, framför allt bland tjejer i åk 9. Det pågår mycket arbete med att förebygga psykisk ohälsa, inte minst genom satsningar på en rik och meningsfull fritid, metoder som ”Din inre styrka” (DISA), plats för spontanidrott etcetera.

Social prevention för trygghet

Trygghetsläget i stadsdelsområdet har påverkats av det senaste årets skjutningar, sprängningar och andra allvarliga våldsbrott relaterat till gängkriminalitet.

Nämnden ser vikten av förebyggande arbete för att långsiktigt stärka tryggheten i stadsdelsområdet. Sedan några år tillbaka finns en styrgrupp för förvaltningens preventionsarbete. Nämnden satsar mycket på föräldraskapsstöd i olika former och kan idag erbjuda stöd till föräldrar under hela uppväxttiden. Det finns dock behov av att utveckla stadens föräldraskapsstöd. Utbudet av stödgrupper borde med tanke på likställighetsprincipen vara mer jämlik i hela staden och som förälder borde man kunna få välja var och när man deltar i stödet – kanske nära sin arbetsplats istället för sitt hem.

Bra samverkan för rik fritid och trygghet

Under de senaste åren har det utvecklats en väl fungerande samverkan mellan stadsdelens fältassistenter, fritidsledare, polisen, stadens mobila ordningsvakter, frivilliga nattvandrare med flera.

Det finns en potential att utveckla samverkan med civilsamhället ytterligare i det trygghetsfrämjande och våldsförebyggande arbetet. Ett steg i den riktningen är samverkan med fler föreningar för att stärka nattvandringen. En annan är inrättandet av en lokal fritidslots.

Nämnden vill fortsätta satsningar på ett rikt utbud av lovaktiviteter samt på idrott och rörelse för barn och unga. Kontinuitet och igenkännbara koncept är viktigt för att nå ut till många barn och ungdomar. Dessa satsningar är viktiga för hälsa, känsla av gemenskap och för möten mellan olika samhällsgrupper. För barn och unga i riskzonen kan dessa positiva sammanhang vara vägledande.

Kultur som medel för trygghet och attraktivitet

Kultur på torg och i parker kan bidra till många av stadsdelsnämndens uppdrag. Förutom det uppenbara med ett bredare kulturutbud för Farstabor, kan det bidra till den kollektiva förmågan på en plats och bidra i trygghetsarbetet. Evenemang stärker även attraktiviteten i lokala centrumen och i det lokala näringslivet. En oväntad utmaning med satsningen på kultur i det offentliga rummet har visat sig vara att få tillgång till el på torgen, där stadens egna regelverk står i vägen.

Mer samordning kring föreningsbidragen

Kommunfullmäktiges riktlinjer för föreningsbidrag innebär omfattande handläggning med mycket manuell hantering. Nämnden välkomnar ett gemensamt system för föreningsbidrag som förhoppningsvis effektiviserar hanteringen för både föreningarna och förvaltningen. Nämnden efterlyser också ett gemensamt register för föreningar, där olika förvaltningar skulle kunna hitta föreningarnas stadgar etcetera.

Jämställdhetsutmaningar

Besöksstatistik och besöksenkäter analyseras utifrån ett könsuppdelat resultat för att säkerställa ett bra utbud. Det är viktigt för att säkerställa att verksamheterna kommer både flickor och pojkar, kvinnor och män lika till del. Verksamheterna eftersträvar generellt blandning men ibland är dock könsseparerade aktiviteter nödvändiga. En annan viktig del i arbetet är att med besökare diskutera könsnormer och förebilder.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

Kulturförvaltningens arbete med bland annat kompetensutveckling för fritidsledare och gemensamma strategier har fallit väl ut.

Prioriteringar under planperioden

- Arbeta med att utveckla fler metoder och goda arbetssätt för att stävja trenden med psykisk ohälsa.
- Fortsatt satsning på kultur i det offentliga rummet vilket förutsätter bättre samarbete inom staden för att få tillgång till el på torgen.
- Fortsatt samarbete med det lokala föreningslivet. För att utveckla arbetet efterlyses ett gemensamt register för föreningar.
- Arbeta för ett fortsatt brett utbud av föräldraskapsstöd och tillsammans jobba för att det blir mer jämlikt i hela staden och att man som förälder får möjlighet att välja var och när man deltar i stödet.

Äldreomsorg

Omvärldsfaktorer

Demografisk utveckling

Enligt Swecos framskrivning av äldreomsorgsbehovet 2024-2040 förväntas andelen äldre öka i inom stadsdelen. Antalet yngre äldre, 65-79 år, förväntas öka stadigt under hela prognosperioden medan de allra äldsta, 90 år och äldre, väntas minska något de närmsta åren.

Utvecklingen av antalet omsorgstagare följer i stort befolkningsutvecklingen inom stadsdelen när det gäller behov av äldreomsorgsinsatser. Behovet av vård- och omsorgsboende inom stadsdelen beräknas att successivt öka fram till och med år 2040. Den största procentuella ökningen väntas ske mellan åren 2030 till 2040.

Inom stadsdelsområdet visar prognosen att behovet av vård- och omsorgsplatser fram till år 2040 kommer att vara tillgodosett av nuvarande och planerat bestånd.

Socioekonomiska variabler

Utvecklingen av demografin inom Farsta stadsdelsområde ger en lägre andel medborgare 80 år och äldre i förhållande till i ålderskategorin för hela staden. Effekten av förändringen är en märkbart reducerad budgettilldelning till Farstas stadsdelsnämnds äldreomsorg. De socioekonomiska utmaningarna inom Farsta stadsdelsområde omfattar även äldre medborgare.

De äldre i Farsta kan därför antas ha ett större behov av insatser, både i form av hemtjänst och av vård- och omsorgsboende. Nämnden ser inte att kostnaderna för målgruppen minskar i samma utsträckning som budgettilldelning.

Att stadens budgetfördelningsmodell inte innefattar socioekonomiska fördelningsnycklar i samma utsträckning som inom andra verksamhetsområden är därför negativt för ett stadsdelsområde med socioekonomiska utmaningar. Kostnadsbilden skiljer sig för målgruppen mellan olika stadsdelar gällande dessa faktorer.

Farsta stadsdelsnämnd ser positivt på att kommunstyrelsen i budget 2023 har som uppdrag att utreda förutsättningarna att öka den socioekonomiska omfördelningen i staden genom att stärka tyngden av socioekonomiska index i resursfördelningssystemen eller andra strukturella förändringar.

Förslag på äldreomsorgslag

En äldreomsorgslag har tidigare aviserats träda i kraft 1 januari 2024. Nämnden följer utvecklingen och har handlingsberedskap.

Socialstyrelsens brukarundersökning

Under de senaste åren minskar andelen svarande samtidigt som andelen som besvaras av enbart annan än den äldre ökar. Resultatets tillförlitlighet kan därför ifrågasättas. Kvalitetsuppföljning på individnivå ses därför som en säkrare och mer tillförlitlig mätmetod.

Utmaningar

Omställning till mer avancerad och specialiserad vård och omsorg

Behovet av mer avancerad hälso- och sjukvård samt omvårdnad tenderar att öka på vård- och omsorgsboendena. Särskilda målgrupper inom äldreomsorgen fortsätter att öka, grupper som kräver anpassade och tillgängliga boendeformer. Antalet äldre med psykisk ohälsa och/eller missbruk ökar också inom äldreomsorgen.

Omställningen till god och nära vård och mer avancerade behov av hälso- och sjukvård, kan

medföra ett ökat behov av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal framför allt sjuksköterskor. En god, säker och modern hälso- och sjukvård innebär även att följa den snabba utvecklingen inom vård, teknik och digitalisering. Detta ställer ökade krav på utrustning och utbildning. En gemensam satsning över stadsdelar kan exempelvis vara ett gemensamt profilboende eller specialiserad korttidsenhet, som även kan fungera som utbildningscentra.

Vissa målgrupper inom äldreomsorgen tenderar att öka. Till stor del handlar det om att fler individer än tidigare överförs från verksamhetsområde funktionsnedsättning och individ- och familjeomsorgen till äldreomsorgen. Nämnden ser det som nödvändigt att denna överföring beaktas i budgetprocessen.

God man

Antalet äldre med komplexa behov ökar och därmed också efterfrågan på gode män. Det finns en utmaning i långa väntetider för att få en god man. Det medför risker, framför allt för äldre med psykisk ohälsa, demens och våldsutsatthet. Behov finns att utreda huruvida staden kan anställa professionella godemän i egen regi.

Jämställdhetsutmaningar

Inom äldreomsorgen är inte alltid majoritetsprinciper tillämpliga då män som grupp riskerar att inte höras. Identifierade jämställdhetsutmaningar är därmed att andra principer än majoritetsprinciper behöver användas liksom att identifiera vad skillnaderna mellan kvinnor och mäns upplevelser beror på.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

I takt med att behovet av insatser successivt ökar så ökar också behovet av antalet medarbetare. Bland annat väntas stora pensionsavgångar bland äldreomsorgen medarbetare. För att möta kompetensutmaningen krävs även nya arbetssätt samt att tillvarata och utveckla kompetensen hos de befintliga medarbetarna.

Från och med 1 juli 2023 blir undersköterska en skyddad yrkestitel. Inom hemtjänsten kommer endast personal med bevis om skyddad yrkestitel få inneha rollen som fast omsorgskontakt.

Förändrade kompetenskrav införs för all baspersonal inom äldreomsorgen från och med 1 januari 2024. Inom äldreomsorgen finns ett stort behov av verktyg som kan utgöra underlag för strategisk kompetenssäkring och utveckling inom verksamheterna. Framtagande av kompetenstrappor för yrkesprofessionerna bedöms vara en viktig del i personal- och kompetensförsörjningen, till exempel differentiering av arbetsuppgifter.

Specialisering inom områden som till exempel demens, psykiatri, missbruk och palliativt förhållningssätt och vård behöver fortsatt stärkas inom verksamheterna. Det finns även behov av fortsatt stärka och säkra språkutveckling hos medarbetare.

Inom hemtjänsten finns behov av att fortsatt utveckla specialistteam inom kompetensområdena beroendesjukdom och psykiatriska diagnoser. En övergång till kommunal hemsjukvård kommer att öka förutsättningarna för samordnad vård och en bättre hemtjänst med den äldre i fokus.

Behovet av kompetens inom hantering av mer avancerad medicinteknisk utrustning inom hälso- och sjukvården hos vård- och omsorgsboenden kan även antas öka på sikt. Staden behöver gemensamt se över hur kompetensen kan säkerställas på ett resurseffektivt sätt.

Arbetet med heltidsresan inom äldreomsorgens verksamheter pågår enligt plan. Alla medarbetare som tackat nej till heltid kommer att tillfrågas kontinuerligt. Verksamheterna arbetar fortsatt med att hålla andelen timanställda på låg nivå.

Prioriteringar under planperioden

- Ett ökat samarbete med primärvården och en kommunalisering av hemsjukvården bedöms förbättra förutsättningarna för en samordnad vård liksom öka tillgängligheten för vård och omsorg i ordinarie boende.
- Förebyggande och uppsökande arbete genom nämndens äldreкураторer, den öppna seniorverksamheten och externa aktörer för att motverka ofrivillig ensamhet.
- Fortsätta arbetet med att motverka ofrivillig ensamhet hos äldre. Motivationsarbetet och aktivitetsutbudet ska utgå ifrån de äldres önskemål och behov.
- Utvecklingen och implementering av digital teknik är en viktig del av verksamhetsutvecklingen de kommande åren. Det kommer kräva fortsatta utbildningssatsningar i samarbete med lokalt IT-stöd.
- Inom äldreomsorgen finns investeringsbehov för att öka tillgängligheten inom avdelningens lokaler, exempelvis hörselslingor. Det finns behov av att också se över eventuella investeringsbehov inom IT-infrastruktur för att möjliggöra ytterligare investeringar inom välfärdsteknik och digitala verktyg.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Omvärldsfaktorer

Nedgång i byggbranschen riskerar att byggandet av gruppboenden minskar och ökad arbetslöshet gör det svårare för personer med funktionsnedsättningar att få meningsfull sysselsättning. Bidragsfusk och otillåten påverkan förekommer i olika omfattning. Välfärdsteknik och arbetsmetoder utvecklas i snabb takt och målgrupper med komplexa vårdbehov ökar. Brukare och anhöriga ställer ökade krav på inflytande och delaktighet i den vård och omsorg som ges.

Utmaningar

Verksamhetsområdet har en växande målgrupp, antalet nya brukare ökar med cirka 10 procent varje år. Fler brukare innebär även att behovsbilden blir mer mångfacetterad vilket ställer krav på att öka utbudet av insatser och arbetsmetoder.

Det är stor brist på särskilda boenden enligt LSS och SoL som är anpassade till de olika målgruppernas behov. Fler boenden behöver byggas men även fler boenden med specialinriktningar, så kallade profilboenden.

För många brukare är ett boende i servicebostad en permanent bostad medan det för andra brukare, oftast yngre, är ett steg mot ett mer självständigt boende. För att tillgodose detta behövs fungerande boendekedjor där alternativ till serviceboende ska finnas för dem som bedöms klara att komma vidare i boendekarriären. Tillgången till alternativa boendeformer

behöver öka, till exempel behövs fler tränings- och försökslägenheter öronmärkta för denna målgrupp.

En del av brukarna behöver ett mer anpassat stöd för att finna ett arbete och sysselsättning som ett alternativ till daglig verksamhet. Ett samarbete med nämndens AIB- enhet och deras olika utrednings och arbetsmarknadsinsatser behöver öka, för att brukarna med funktionsättning ska få möjligheter att gå vidare från sin dagliga verksamhet eller erbjudas ett alternativ. Arbetsätt behöver också utvecklas i samverkan Jobbtorg för att kunna ge ungdomar med funktionsnedsättning bättre stöd att få arbete istället för daglig verksamhet när de avslutar anpassad gymnasieskola.

När det blir fler äldre som bor i gruppboendena förändras även omsorgsbehoven vilket i vissa fall kräver anpassning av arbetsätt och formerna för stödet med stort fokus på lyhörighet i det personliga omvårdnadsarbetet. Med anledning av kvarboendepincipen blir det fler äldre brukare i våra LSS-boenden och nämnden behöver skapa ett mer organiserat samarbete med senioraktiviteterna på Tuben för att dessa brukare ska kunna få stimulans till att vara fortsatt aktiva.

Anhörigstödet blir allt viktigare och föräldrar till barn med funktionsnedsättning behöver prioriteras. Behovet av stöd med myndighetskontakter och annat praktiskt stöd är i många fall omfattande och en förutsättning för att kunna ta del av samhällets olika insatser.

De turbundna taxiresorna är i många fall passiviserande och allt som passiviserar brukarna behöver motverkas och åtgärdas. Att få brukarna att gå, cykla eller åka kommunalt är både ett sätt att motverka passivitet samtidigt som det bidrar till bättre hälsa. Det minskar även nämndens transportkostnader vilket gör att resurserna kan användas till kvalitetsutveckling.

De personer som får stöd och insatser inom området funktionsnedsättning förväntar sig att medarbetarna har kompetens att använda digitala verktyg i arbetet och i kommunikationen. Verksamheterna förfogar redan idag över digitala verktyg och hjälpmedel men genomförda analyser visar att dessa verktyg inte nyttjas fullt ut och under de kommande åren behöver användandet öka.

Jämställdhetsutmaningar

Stadens brukarundersökningar indikerar att det finns vissa skillnader i hur kvinnor och män upplever utförandet av de insatser som de beviljats. Skälen kan vara individuella men det kan även bero på bristande jämställdhet. Med anledning av detta behövs ett fortsatt analysarbete och åtgärder genomföras för att minimera de skillnader i upplevelser som kan bero på kön.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

Införandet av en ny yrkestitulatur vid nämndens LSS-verksamheter kommer att bidra till ökad kvalitet och kompetens men kommer sannolikt även att vara kostnadsdrivande vilket påverkar budget och kommande lönerevisioner.

Svårigheten att finna personal med rätt kompetens kvarstår och det gäller att vara aktiv på många olika sätt för att locka personer till arbete inom funktionsnedsättning.

Som ett komplement till större utbildningssatsningar är stadens webbutbildningar viktiga för att kompetensutveckla personal och säkra kvaliteten i verksamheterna.

Utbildningsplattformen i staden är bra men behöver kompletteras med fler utbildningar, till exempel hur man arbetar bra med anhöriga och tar tillvara deras kompetenser.

Prioriteringar under planperioden

- Det förebyggande arbetet för att motverka fusk och felaktigheter i samband med att personlig assistans beviljas och utförs behöver intensifieras. Stadens riktlinjer som är under utarbetande är välkomna och den kompetensutveckling som planeras är viktiga inslag de närmaste åren för att skapa struktur för arbetet och utveckla en allmän förmåga bland medarbetarna att tidigt upptäcka och agera.
- Att öka hälsan och minska passivitet hos brukarna genom att bland annat minska antalet taxiresor till förmån för en mer aktiv mobilitet hos brukarna.
- Fler boenden med specialinriktningar, alternativa boendeformer och stärkt boendekedja.
- Fokus på anhörigstödet där föräldrar till barn med funktionsnedsättning behöver prioriteras.
- Ett fortsatt arbete för att öka tillgängligheten till nämndens verksamheter genom ett ökat inflytande och delaktighet för personer med funktionsnedsättningar. Det är nödvändigt att avsätta särskilda resurser för att fortsätta göra inventeringar och genomföra åtgärder för att få bort olika fysiska och kommunikativa hinder.

Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Omvärldsfaktorer

En prognos om fortsatt hög befolkningsökning kan medföra större behov på socialtjänstens insatser. Den rådande konjunkturläge kan bidra till bland annat en ökad arbetslöshet, missbruk, våld, psykisk ohälsa och hemlöshet.

Under 2024 väntas ett förslag på en ny socialtjänstlag. Sannolikt kommer det ge kommunerna ett lagstöd att jobba ännu mer förebyggande, kunskapsbaserat, jämställt och tillgängligt med brukaren i fokus.

Statsbidragens utformning och omfattningar förändras och är svåra att förutse. Det finns ett behov av att ha framförhållning i processen för att bidra till ökad nytta av statsbidragen. Arbetet med sociala insatsgrupper och skolsociala team bedrivs med hjälp av externa medel och nämnden behöver säkerställa framtida finansiering efter år 2023.

Det pågår misstänkliggörande och falska anklagelsekampanjer mot socialtjänsten i Sverige vilket gör det svårare att nå utsatta grupper i behov av socialtjänstens insatser.

Hot och våld är ett arbetsmiljöproblem för medarbetare inom socialtjänsten. Nämnden arbetar systematiskt förebyggande för att minska riskerna med hot och våld och ge medarbetare stöd för att hantera uppkomna situationer.

Utmaningar

Under flera år har orosanmälningar gällande barn och unga ökat i Farsta. Kriminalitet och våld i stadsdelsområdet och en tät samverkan med polisen leder till fler och bättre orosanmälningar som i sin tur leder till fler kostsamma placeringar. Psykisk ohälsa,

kriminalitet och missbruk bland barn och ungdomar är en stor utmaning.

Det är svårt att rekrytera familjehem och hitta andra placeringar som kan möta barn och ungas vårdbehov särskilt ungdomar med normbrytande beteende och pågående kriminalitet. Att hitta placeringar som ofta blir kostsamma, upprätta individuella avtal och säkerställa kvalitet på vårdgivare är svårt. Detta kan leda till att barn och unga kan få tillfälliga placeringen i avvaktan på rätt placering samt en ökad arbetsbelastning för medarbetarna.

För att använda metoder som är mer kunskaps- och evidensbaserade är nämndens öppenvård för barn och unga med i piloten akademisk socialtjänst. En del i detta uppdrag är att se över effekten av insatser.

Nämnden ser en ökad andel personer med en hotbild som önskar att lämna en kriminell livsstil och anhöriga till kriminella personer som söker stöd och skydd.

En utvärdering av insatsen Mitt val min väg som stöttar institutionsplacerade ungdomar till ett självständigt liv efter avslutad insats genomförs tillsammans med Göteborg- och Lunds Universitet.

Den nationella samsjuklighetsutredningen som berör hur vård och omsorg kan bli bättre för personer med samsjuklighet kommer förändra socialtjänstens arbets sätt till stor del med ett nytt fokus om att regionen ska ansvara för all form av behandling.

Samverkan är en förutsättning för att hitta lösningar i varje enskild persons väg ut ur hemlöshet. En särskild utsatt målgrupp är kvinnor med missbruk eller komplex psykiatrisk problematik eller samsjuklighet. Jämställda levnadsvillkor planeras utifrån stadens hemlöshetsprogram med individen i fokus. Nämnden behöver arbeta mer med personer mot ökad delaktighet i övergång från HVB/boenden till egen bostad med kvalificerat stöd.

Arbetet med att förebygga våld i ungas parrelationer samt upptäcka och hjälpa våldsutsatta barn och unga inklusive hedersrelaterat våld och förtryck är fortsatt prioriterat. FREDA-kortfrågor används av flera enheter inom verksamheten för att screena och upptäcka våld. En utmaning är att nå våldsutövare och motivera dem till behandling.

Jämställdhetsutmaningar

Könskodad statistik visar på skillnader i beviljade insatser till flickor och pojkar, kvinnor och män. Gruppen med flickor som befinner sig i riskzon för kriminell livsstil är svårare att nå och mer förebyggande och uppsökande insatser behövs. Hemlöshetsfrågan kommer fortsatt vara en stor utmaning för jämställda levnadsvillkor och arbete planeras utifrån stadens hemlöshetsprogram med individen i fokus för både kvinnor och män. En utmaning för socialtjänsten är att nå nyanlända kvinnor som tenderar att få en längre integrationsprocess än män.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

Socialtjänstens utmaningar är formulerade i Stockholms stads handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare och en revidering av handlingsplanen pågår.

Prioriteringar under planperioden

- Utökade hemstödsprogrammet som en del av nämndens förebyggande arbete och tidiga insatser som ökar tilltron och tilliten till socialtjänsten samt når fler utsatta målgrupper.
- Fokus på digital utveckling. Införande av digitala orosanmälningar gällande barn som far illa är en del av det digitala utvecklingsarbetet, men ytterligare utveckling behövs. Ett mer effektivt systemstöd kommer bidra till en minskad administrativ belastning för socialsekreterare, förenklade processer för dokumentation, beslut, uppföljning och statistik för insatser.
- Nämnden prioriterar arbetet med att förhindra att barn och unga rekryteras in i kriminalitet. För personer som vill lämna en kriminell livsstil ska kontakt upprättas inom 24 timmar.
- Intensifierad utredning i hemmiljö.
- *Mitt val min väg* för att ge ungdomar i samhällsvård stöd i övergång från samhällsvård till ett självständigt liv.
- Skolsamordnare för placerade barn för att ge bättre förutsättningar och skolresultat för de barnen.
- *Våga anmäla, våga vittna* som en arbetsmetod som ska ge brottsutsatta unga stöd.
- *Akademisk socialtjänst* för en ökad samverkan mellan forskning och praktik med temat våld i fokus.

Stadsmiljöverksamhet

Omvärldsfaktorer

Demografisk utveckling

I Stockholms översiktsplan pekas Farsta ut som ett av fyra fokusområden dit investeringar och planeringsresurser ska styras för utbyggnad av bostäder och arbetsplatser. Cirka 1110 bostäder är planerade att färdigställas under åren 2024–2026. Antalet boende i stadsdelsområdet förväntas öka med cirka 8000 fram till 2030.

Utmaningar

Förväntningarna på park- och grönområden ökar

Antalet Farstabor och andelen bebyggd yta kommer att öka. Det ger ett ökat tryck och slitage på de grönytor som finns kvar. Park- och grönområdena ska också klara av att bära flera funktioner parallellt – omhändertagande av dagvatten, ökad biologisk mångfald, ytor för spontanidrott, plats för möten. Dessvärre finansierar inte alla exploateringsprojekt fullt ut satsningar på parkerna eller på så kallad grönkompensation. Ett område med stor potential är Högdalstopparna där nämnden önskar att området detaljplaneläggs för parkändamål för att öppna upp för möjligheten till investeringar.

Bygg blandat – med plats för näringsliv

Nämnden vill betona vikten av att ge företräde för den minst förekommande upplåtelseformen när man bygger nytt i Stockholm, detta i syfte att minska segregationen. Det är också viktigt att i högre grad ge plats för näringsliv när staden utvecklas. Plats för företag behövs i renodlade verksamhetsområden, i lokala centrum, i bottenvåningar på bostadshus och i mindre insprängda kvarter för företag, likt det som finns på Pepparvägen i Farsta. Nämnden

vill peka på vikten av att förvalta och utveckla Larsboda verksamhetsområde klokt.

Utmaningar i relation till näringslivspolicyn

Nämnden arbetar enligt plan med de tre av fyra fokusområden i näringslivspolicyn som stadsdelsnämnderna är berörda av. Nämnden vill peka på behovet av en tydligare rollfördelning mellan Stockholm Business Region och stadsledningskontoret. Förvaltningen önskar också ett tydligare kontaktnät till fackförvaltningarnas näringslivssamordnare för att lättare kunna adressera näringslivsfrågor organisationerna emellan.

Farsta växer, men inte kollektivtrafiken

De nya stadsutvecklingsprojekten har låga parkeringstal. Det är bra men innebär utmaningar när kollektivtrafiken inte byggs ut i samma takt. Detta befaras bli extra påtagligt i kvarter långt ifrån spårbunden trafik till exempel i nya Telestaden, Klockelund, Perstorp, Karlsvik och Stora Sköndal. Nämnden ser också att brister i kollektivtrafiken samt bristande gång- och cykelvägskopplingar mellan Fagersjö och Hökarängen.

Behov av stadsgemensamma grepp

Det finns ett antal utmaningar där stadsdelsnämnderna har behov av samordning och hjälp. Det rör tjuvtippar, illegala boplatser, gäss på strandbaden och på senare år dumpning av lustgasbehållare. Det här är utmaningar som orsakar stora återkommande kostnader för stadsdelsnämnden och det finns behov av hjälp med ett helhetsgrepp kring förebyggande metoder, skyltar samt kommunikationskampanjer. I fallet med lustgasbehållare behövs en dialog med externa aktörer för att komma åt producentansvaret. Det är en kostnad som inte borde bäras av skattebetalare utan producenter.

Gemensam finansiering mot buller och skyfall på Farstaängen

Nämnden ser behov av gemensamma tag och samordnad finansiering för bullerdämpande åtgärder och skyfallshantering på Farstaängen. Exploateringsprojekt i närheten räknar med parken som en tillgång för de nya bostäderna, samtidigt leds dagvatten från projekten till parken. Stadsdelsnämnden eller enskilda exploateringsprojekt kan inte bära kostnaderna för de åtgärder som kommer att krävas.

Klimatförändringar kostar

De klimatförändringar som sker blir allt mer konkreta inom parkdriften och stadsdelsnämnderna behöver kompenseras för att kunna hantera klimatkonsekvenser. Torka, stormar och stora mängder blötsnö ger trädiskador för mångmiljonbelopp. År 2020-2022 har nämnden lagt 5,2 miljoner kronor på trädåtgärder. Likaså påverkar översvämningar och torka kvalitén och hållbarheten på gräsmattor och planteringar. I staden finns idag medel för klimatanpassningsåtgärder och minskad klimatpåverkan men det behövs också särskilda medel för att hantera befintliga klimatkonsekvenser.

Med klimatförändringarna ökar också behovet av en effektiv och tydlig ansvarsfördelning rörande dagvattenfrågor och skyfall. Detsamma gäller samordningen av genomförandet av lokala åtgärdsprogram för vattenförekomster (LÅP) som i Farsta finns både för Magelungen och Forsån samt för Drevviken.

Trädmålet

Nämnden ska följa trädmålet som bland annat innebär att ett nedtaget träd ska ersättas med

två i anlagda parker. Nämnden ser vikten av att krontäckningsgraden ökar i staden. Träd sänker temperaturen vid värmeböljor, omhändertar stora mängder vatten, binder koldioxid och bidrar till biologisk mångfald. Det finns dock flera praktiska och ekonomiska utmaningar med att leva upp till trädmålet. Kostnaden för två träd överskrider investeringsgränsen och kommer att innebära ökade behov av investeringsmedel för träd.

Nya redovisningsregler och slut på reinvesteringsmedel

Nämnden har nåtts av förslag på nya redovisningsregler som innebär att flera kostnader som tidigare kunnat finansieras av investeringsmedel nu måste bekostas med drift. Det gäller till exempel planeringsutgifter och rivning. I princip alla våra parkinvesteringsprojekt brukar bära den här typen av kostnader. Staden behöver beräkna hur stor effekt detta kommer att få och omfördela medel från parkinvestering till parkdrift.

Under 10 år har stadsdelsnämnderna tilldelats medel för reinvesteringar. 2024 tar denna satsning slut. Anslaget storlek har varierat. 2021 fick Farsta 5 miljoner kronor, motsvarande siffra 2022 var 1,5 miljoner. Tilldelningen av reinvesteringsmedel till stadsdelsnämnderna behöver fortsätta och särskilda driftsmedel för förebyggande underhåll behövs. Det är mer miljövänligt och resurssmart att vårda och underhålla parkutrustning än att helt byta ut.

Förändringar i stadsmiljönyckeln

Stadsmiljönyckeln borde ta hänsyn till de olika kostnaderna för snöröjning i innerstaden respektive ytterstaden. Kostnaderna för vinterväghållning blir högre för ytterstaden. Dels eftersom snön oftast smälter bort i innerstaden och dels eftersom antalet mil med parkvägar är högre i ytterstaden. Högst blir kostnaderna i söderort som får mer nederbörd än västerort. Stadsmiljönyckeln borde också ta hänsyn till stadsdelsnämnder som bär ansvar för vasslätter och vattenväxter.

Farsta har stora naturområden som inte är naturreservat, vilket missgynnar Farsta eftersom naturreservat får särskilda medel. Exempelvis kräver våra stora värdefulla eksamband kontinuerlig skötsel. Nämnden välkomnar att Fagersjöskogen och Majroskogen planeras att bli naturreservat. Den totala potten för skötsel av naturreservat behöver dock öka i takt med fler naturreservat i staden.

Parkplaner - snart dags att uppdatera

Alla stadsdelsnämnder ska ha aktuella parkplaner. Farstas är från 2017. Det kommer att bli svårt för stadsdelsnämnderna att prioritera en uppdatering av parkplanerna inom parkdriften. Det vore fördelaktigt om det avsattes medel centralt i staden till parkplanerna som stadsdelsnämnderna kunde ansöka om.

Trygghet och biologisk mångfald blir målkonflikter

Nämnden förväntas att arbeta både för högre upplevd trygghet och för ökad biologisk mångfald. Dessa två uppdrag stöter ibland på målkonflikter. En snårig dåligt belyst skogsbacke kan vara bra för den biologiska mångfalden men upplevas otrygg av Farstaborna.

Farsta trygghetsforum och trygghet på karta

Trygghetsläget i stadsdelsområdet har påverkats av det senaste årets skjutningar, sprängningar och andra allvarliga våldsbrott relaterat till gängkriminalitet.

Nämnden utvecklar det trygghetsskapande arbetet och har bland annat etablerat nya system

för avvikelserapportering på digitala kartor. Det ger oss möjlighet att bättre analysera och förstå lägesbilden. Den digitala kartan användes också som verktyg inom medborgardialog.

Trygghetsinsatser istället för platssamverkan

Nämnden är tveksamma till behovet av platssamverkan i alla stadsdelsområden.

Platssamverkan är en samarbetsform som lämpar sig bra där behoven är stora och där det finns villiga fastighetsägare att samverka med. Nämnden bedömer att medlen staden avsätter till platssamverkan skulle göra större nytta om de fick användas mer fritt till trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.

Arbetet mot våldsbejakande extremism kan effektiviseras

Sedan ett antal år arbetar nämnden fram en särskilt handlingsplan för arbetet mot våldsbejakande extremism (VBE). Samtidigt finns andra lägesbilder och åtgärdsplaner kopplat till vår samverkansöverenskommelse med polisen (SÖK). Eftersom VBE är en del av vår samverkan med polisen bedömer nämnden att arbetet skulle förenklas och effektiviseras om hanteringen av VBE kunde inkluderas i SÖK.

Jämställdhetsutmaningar

Fler kvinnor än män upplever otrygghet i den offentliga miljön, särskilt kvällstid. Samtidigt är män mer brottsutsatta. Nämnden jobbar bland annat med belyningsåtgärder och bättre sikt för att öka den upplevda tryggheten och minska risken för att brott begås. En annan jämställdhetsutmaning är kopplad till spontanidrottsplatser, där flickor och kvinnor i lägre grad än pojkar och män känner sig välkomna och bekväma.

Prioriteringar under planperioden

- Säkerställa att exploateringsprojekt fullt ut finansiera investeringar i planernas parker samt grönkompensation.
- Att detaljplanelägga Högdalstopparna för parkändamål och tillvarata områdets potential för aktiviteter och friluftsliv.
- Tillsammans med berörda nämnder och bolag arbeta proaktivt för en näringslivsetablering på fastigheten söder om Mathem i Larsboda.
- Verka för ett tydligare kontaktnät med fackförvaltningarnas näringslivssamordnare.

Ekonomiskt bistånd

Omvärldsfaktorer

En prognos om fortsatt hög befolkningsökning kan medföra större behov av socialtjänstens insatser. Det rådande konjunkturläget kan bidra till exempelvis ökad arbetslöshet, missbruk, våld, psykisk ohälsa och hemlöshet. Höjda hyres-, el och matpriser kan generera ett ökat behov av ekonomiskt bistånd.

Regeringen beslutade att samtliga delposter i riksnormen räknas upp med 8,6 procent för år 2023. Under 2024 ska en utredning kring översyn av riksnorm och jobbstimulansmedel göras. Eventuella vidare höjningar av riksnorm kan bidra till ökade kostnader för nämnden.

Utmaningar

Antal långtidsaktuella och personer med komplex problematik inom ekonomiskt bistånd ökar

och behov av individuellt utformade insatser för att komma ut i arbete behövs.

Införandet av digital e-ansökan kan leda till att vissa personer får svårare att ansöka om ekonomiskt bistånd.

Jämställdhetsutmaningar

Fler män än kvinnor har långvarigt ekonomiskt bistånd. Största skillnaden handlar om att långtidsaktuella män i större utsträckning är samsjukliga medan de långtidsaktuella kvinnorna är långtidssjukskrivna.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

Socialtjänstens utmaningar är formulerade i Stockholms stads handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare, en revidering av handlingsplanen pågår.

Prioriteringar under planperioden

- De kommande åren kommer nämnden utveckla ett uppsökande och mobilt arbetssätt, metoder och insatser för att tidigt nå personer med långvarigt ekonomiskt bistånd.
- Digitala hjälpmedel ska utvecklas, till exempel för digital insyn i medborgarens ärende och automatiserade handlägningsprocesser. Ett mer effektivt systemstöd kommer bidra till en minskad administrativ belastning för socialsekreterare, förenklade processer för dokumentation, beslut, uppföljning och statistik för insatser.
- Utveckla samverkan med både vården och arbetsförmedlingen genom kunskapsdialoger och deltagande i individärenden.

Arbetsmarknadsåtgärder

Omvärldsfaktorer

Uppdraget med Stockholmsjobb har inför 2023 flyttats över till arbetsmarknadsnämnden vilket betyder att stadsdelen inte har rådighet över vilka personer som beviljas insatsen.

Utmaningar

En svårighet blir att hitta arbetsplatser till skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare, OSA-anställda, då nya regler innebär att nämnden inte längre kan placera personer i organisationer.

Jämställdhetsutmaningar

Nämnden behöver fortsätter prioritera kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Utifrån ett jämställdhetsperspektiv är det viktigt att fortsätta arbeta med fokus på hela hushållet och erbjuder OSA, feriejobb och arbetsträning till både män och kvinnor, flickor och pojkar.

Prioriteringar under planperioden

- Ett fortsatt fokus på arbetsförberedande insatser behövs genom ett utökat antal arbetsträningsplatser för att fler ska kunna ta del av stadens övriga insatser mot arbete och studier.
- Samverkansvägar för insatsen stockholmsjobb mellan Farsta stadsdelsnämnd och arbetsmarknadsnämnden är nödvändiga.

Övrigt

Kompetensförsörjning

Nämnden behöver arbeta mer strategiskt med kompetensförsörjningen för att säkerställa att verksamheterna har tillgång till rätt kompetens vid rätt tillfälle. Det handlar om att arbeta mer systematiskt med kompetensutveckling av redan anställda medarbetare för att säkerställa grundläggande kompetenser. Det handlar om att erbjuda utvecklingsmöjligheter i arbetet för att behålla, och attrahera, medarbetare inom identifierade bristyrken. En utmaning är att få tillräckligt seniora sökanden inom bristyrkena, en annan utmaning är språkkompetensen inom vissa befattningar som är viktigt för att nämnden ska kunna fortsätta hålla en god kvalitet och rättssäker hantering. Nämnden behöver även fortsatt fokusera på ledarskap- och chefsförsörjning och skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar chefsstruktur som möjliggör ett närvarande chef- och ledarskap i alla verksamheter. Ett närvarande ledarskap är en grundförutsättning för ett ökat fokus på friskfaktorer som nämnden kommer att ha i syfte att öka förmågan att behålla och attrahera medarbetare. Förändringarna inom LAS innebär att verksamheterna fortsätter tänka nytt i kompetensförsörjningen i de verksamheter som alltid behöver säkerställa en viss grundbemanning. Nämnden bejakar utvecklingen mot en mer digitaliserad personaladministrativ hantering i kompetensförsörjningen vilket skulle underlätta tillvaron för rekryterande chefer och frigöra administrativa resurser.

Digitalisering

Digitalisering är central del för nämndens verksamhetsutveckling de kommande åren. Organisation och resurser avseende förvaltning av IT-stöd och -tjänster är en förutsättning för ökad digitalisering och införande av fler digitala verktyg. En objektförvaltning som håller samman ansvar och utveckling behövs för att bibehålla kontroll, effektivitet och säker drift. Nämnden ser utmaningar avseende detta gällande resurser i såväl tid som kompetens.

Svårt att följa upp vissa inköp

Stockholms stad har flera handlingsplaner kopplade till miljöprogrammet som anger att stadens egna verksamheter ska sluta eller minska användningen vissa varor, till exempel engångsartiklar i plats. Det finns två utmaningar med detta. Dels finns behov av att staden styr centrala upphandlingar så att vissa artiklar inte finns att köpa i inköpssystemet, dels behöver system för uppföljning av vissa inköp utvecklas.

Det finns också ett behov av ett större utbud av ekologiska livsmedel i inköpssystemet.

För att motverka välfärdsbrott är uppföljning av upphandlade avtal en viktig insats. Idag är det på förvaltningsnivå mycket beroende på aktiva verksamhetschefer att i sin verksamhet hantera uppföljningen.

2.10 Agenda 2030

Utifrån verksamheter prioriteringar och behov kommer nämnden fortsatt arbeta med fokus på följande mål i alla verksamheter; 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 5 om jämställdhet, mål 8 om anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt samt mål 10 om minskad ojämlikhet.

Inom förskolan är även mål 4 om god utbildning för alla prioriterat, liksom mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen som även är relevant för området verksamhet för barn,

kultur och fritid.

Samtidigt finns det en del utmaningar kopplat till ovan givna mål och de finns med i plan för kommande verksamhetsutveckling. Det finns också utmaningar inom mål 13 om bekämpa klimatförändringarna och mål 15 om ekosystem och biologisk mångfald. Där ser nämnden att det finns inbyggda målkonflikter mellan till exempel mål 5, 15 och 16 i fråga om till exempel trygghet.

Nämnden ser också en tydlig koppling mellan verksamheterna och mål 7 om hållbar energi för alla, mål 11 om hållbara städer och samhällen samt mål 12 om hållbar konsumtion och produktion där alla verksamheter har ett ansvar ifråga om inköp och där ett löpande utvecklingsarbete planeras under perioden. Nämnden kommer också att bevaka och säkerställa att vi inom ramen för verksamheten bidrar till, och framför allt säkerställer att vi inte motarbetar, samtliga mål inom Agenda 2030.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Drift

Plan för budgetramar 2024 och 2025 är antagna av kommunfullmäktige i samband med beslutet om budget 2023. Planerna grundar sig på de prestationer som var aktuella 2022.

Tabell Budgetramar			
Anslag (mnkr)	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Kostnader	1 939,4	1 962,5	1 980,4
Drift och underhåll	1 927,6	1 950,7	1 968,6
Avskrivningar	11,2	11,2	11,2
Internräntor	0,6	0,6	0,6
Intäkter	-59,6	-59,6	-59,6
Netto Stadsdelsnämnd	1 879,8	1 902,9	1 920,8

Nettokostnaderna har ökat med 75,3 miljoner kronor från verksamhetsplan 2022 till verksamhetsplan 2023.

I förvaltningen arbetar cirka 1 300 tillsvidareanställda och dess kostnader utgör cirka 44,5 procent av nämndens bruttokostnader med ökade kostnader för personalomkostnadspålägg 2023 jämfört med 2022. Om löneökningarna stannar vid 2,0 procent de kommande åren innebär det en kostnadsökning på cirka 12 miljoner kronor per år (uträknat utifrån personalkostnader 2022). Ökar lönekostnaderna med 3,0 procent innebär det en kostnadsökning på ca 18 miljoner kronor per år. Kostnaden ökar något mer efter år 1 till år 2 och 3, eftersom en ränta på ränta-situation uppstår.

Prisinflationen är en osäkerhetsfaktor som kommer att påverka kostnadsbilden under 2024-2026.

Planerad nybyggnation i Farsta innebär utbyggnad av service i form av exempelvis förskolor,

gruppboende och servicelägenheter. Detta medför ökade lokalkostnader och måste planeras noggrant för att synkroniseras med inflyttandet av nya invånare i Farsta. Tillkommande lokaler är dessutom dyrare per placering än befintligt lokalbestånd, varför ett effektivt lokalutnyttjande är en prioriterad fråga. Ökade kostnader för nybyggnation av förskolor innebär även att stadens riktlinjer för maximal kostnad per barn och år riskerar att överskridas och att nämnden då får avbryta lokalplaneringsprocess. Risken är reell och effekten blir att nämnden drar på sig dyra utredningskostnader som inte genererar mervärden för nämndens förskoleverksamhet i form av fler platser.

Digitaliseringen i staden ger utökade möjligheter med modernare och effektivare digitala verktyg samtidigt som kostnaden för digitaliseringen tar en allt större andel av tilldelad budget i anspråk för verksamheterna och central IT-förvaltning.

Förskola

Inom förskoleverksamheten bedöms hyreskostnadernas andel av den totala budgetramen fortsätta öka under kommande år. Kostnaden för nybyggda förskolor är i regel högre än för befintliga förskolor vilket innebär att nybyggda förskolor kommer att belasta budgeten i högre grad än befintliga lokaler.

Behovet av förskoleplatser beräknas fortsätta öka för perioden 2024-2026. Det ekonomiska läget innebär en osäkerhet och om den projekterade ökningen av antal barn i förskoleålder blir lägre än vad prognoserna visar riskerar nämnden dels att lokalkostnadens andel av budgeten ökar framöver, dels att stå med ett överskott på förskolelokaler.

Barn, kultur och fritid

Många lokaler är i behov av renovering och tillgänglighetsanpassningar. Tre parklekar renoverades under 2022 vilket medför ökade hyreskostnader under 15 år framåt. Årets hyresökning bidrar också till svårigheter att hålla budget framöver.

Äldreomsorg

Enligt befolkningsprognosen för åren 2024-2026 förväntas andelen äldre öka inom stadsdelen, både i intervallet 65-79 år och för personer över 80 år. Ökningen i Farsta stadsdelsområde är lägre jämfört med staden i stort, vilket redan medfört en reducerad budgettilldelning. Utvecklingen de kommande tre år ser liknande ut, vilket kan medföra att budgettilldelningen för Farsta stadsdelsnämnd minskar ytterligare. Nämndens kostnader för äldreomsorgen minskar i inte samma utsträckning som budgettilldelningen, vilket kan härledas till stadsdelsområdets socioekonomiska utmaningar. Nämnden ser därför positivt på kommunstyrelsens uppdrag att utreda förutsättningarna att öka den socioekonomiska omfördelningen i staden.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Under hösten 2022 skrevs ett nytt avtal gällande turbundna resor för personer med funktionsnedsättning. Nämnden följer löpande effekten av det nya avtalet och om kostnaderna minskar över tid. Valfriheten inom daglig verksamhet gör att det kan bli långa avstånd mellan boende och daglig verksamhet. Valfriheten är kostnadsdrivande och innebär fortsatt högre kostnader för turbundna resor än tilldelad budget för resor i det fasta anslaget. Nämnden ser med fördel att budgettilldelning för kostnader turbundna resor ses över utifrån valfriheten

inom daglig verksamhet.

Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Nämnden ser en fortsatt trend med komplex problematik både inom verksamhetsområde barn och unga och inom vuxna. Detta medför högre placeringskostnader då det är svårare att hitta lämpliga insatser inom befintliga ramavtal.

Samarbete med polisen inom ramen för Trefas befaras också leda till ökade kostnader då det uppstår behov av flera kostsamma placeringar.

Inom verksamhetsområde socialpsykiatri prognostiseras fortsatta utmaningar för utförarna. Ersättningsnivåer har ökat något under de senaste åren men de ligger fortfarande under nivåer för kostnaderna.

Stadsmiljöverksamhet

Befolkningsutvecklingen förväntas leda till ökat tryck och slitage på grönområden samt ökade kostnader för parkdrift och underhåll. Flera ekonomi- och budgetrelaterade frågor lyfts inom avsnittet 2.6 Stadsmiljöverksamhet ovan. Nya redovisningsregler innebär att fler kostnader behöver tas på drift istället för investeringsmedel. Staden behöver beräkna hur stor effekt de nya reglerna får och omfördela medel från parkinvestering till parkdrift. Reinvesteringsmedel tas bort 2024 men nämnden bedömer att tilldelningen borde fortsätta. Nämnden ser också att konsekvenserna av klimatförändringar och det nya trädmålet blir kostnadsdrivande.

Ekonomiskt bistånd, inkl. arbetsmarknadsåtgärder

Nämnden har sett en minskande trend under en längre period men trenden befaras ändras vid en fortsatt negativ utveckling av samhällsekonomin med en ökad arbetslöshet samt att fler hushåll har svårt att klara sin privata ekonomi.

Investeringar

I februari 2023 godkände nämnden önskemål om parkinvesteringsmedel för så kallade stora projekt som tillsammans med trafiknämnden. Nämndens beslut förmedlades därefter till trafiknämnden som hanterar processen på uppdrag av stadsledningskontoret. Trafiknämnden har sedan delvis reviderat nämndens önskemål. Investeringsplaneringen ser nu ut som följer:

Projekt	2024	2025	2026	2027	Senare
Farsta strandpark					12
Aktivitetspark Farstaängen			1,5	11,1	
Hästhagsparken	0,8	5,6			

År 2022 startade projektering av etapp 2 i Farsta strandpark (området runt Farstastrandsbadet) och ambitionen är att nämnden kan fatta beslut om genomförande av den andra etappen 2023. Därefter dröjer några år innan vi går vidare med senare etapper.

Projektet Aktivitetspark Farstaängen gör nu ett uppehåll till 2026. Upphållet beror på att projektet måste invänta och synkroniseras med flera pågående exploateringsprojekt i närheten.

År 2024 påbörjas projektering av Hästhagsparken som utgörs av en halv före detta

fotbollsplan. 2025 kan planerna genomföras.

Kapitalkostnader

Kostnaderna för räntor och avskrivningar kommer att öka de kommande åren som en följd av den ökade tilldelningen av investeringsmedel.

Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

4 Lokalförsörjningsplan

Sammanfattning

I Stockholms översiktsplan lyfts Farsta fram som ett av fyra fokusområden. I Farsta planeras omkring 8 000 nya bostäder fram till 2030, vilket nästan är en fördubbling jämfört med dagens cirka 10 000 bostäder.

Den planerade förtätningen av Farsta kommer leda till ett ökat behov av nya verksamhetslokaler, främst förskolor. För att säkra tillgången och möta behoven samarbetar nämnden med bland annat stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden innan markanvisning sker. Det rådande konjunkturläget skapar dock mer osäkra befolkningsprognoser och svårigheter med att hålla jämn takt i utbyggnad av verksamhetslokaler. Det finns en stor risk i att byggprojekt skjuts på framtiden med lägre inflyttning som följd.

1 juli 2023 ändras skollagen så att kommunerna aktivt behöver erbjuda en förskoleplats för alla barn över tre år. Det kommer påverka lokalplaneringen inom förskolan och förutsätter ett tillskott om minst 100 nya förskoleplatser utifrån 2023 års nivå.

För parkleksbyggnader finns stora behov av effektiva och stadsgemensamma lösningar till bra verksamhetslokaler. Staden behöver bejaka att parkleksbyggnaderna blir förenliga med detaljplanebestämmelsen park i detaljplaner samt bejaka att också öppen förskola och fritidsgård kan bedrivas i samma byggnad.

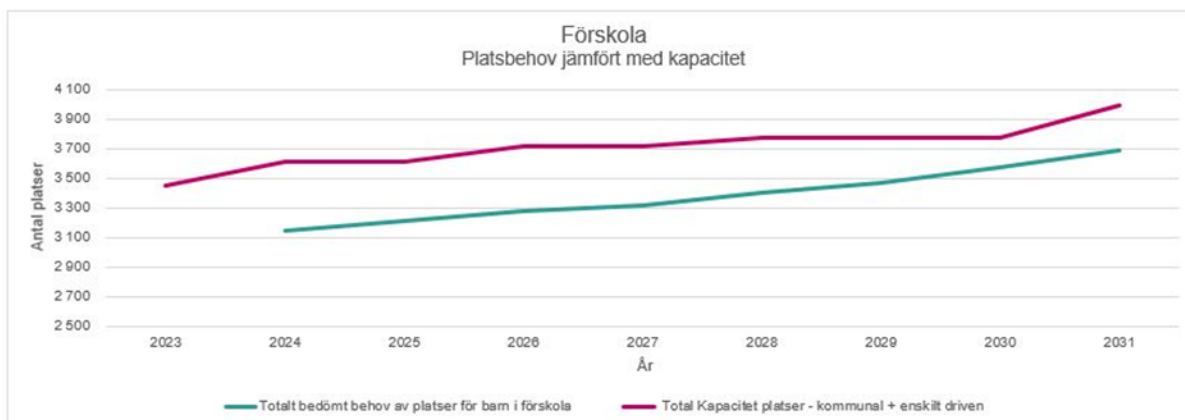
Planeringsförutsättningar

För att uppnå ett effektivt nyttjande av lokalresurserna samverkar verksamheterna kontinuerligt både mellan avdelningar och inom respektive avdelning.

Av särskild betydelse för nämndens planering är nyproduktionen av bostäder i och i nära anslutning till stadsdelsområdet. Nämnden följer utvecklingen noggrant då nybyggnationstakten ständigt förändras. Nämnden har använt prognosen från förskoleframskrivningen (Swecos prognos för behov av förskoleplatser i Stockholm stad). För att möta det ökade platsbehovet behöver nämnden öka platskapaciteten i förskolan för de stadsdelar där nyproduktion av bostäder planeras.

Diagrammet "Platsbehov jämfört med kapacitet" visar att behovet av förskoleplatser ökar och hur nämndens plan för kommande förskolor matchar utvecklingen. Fördelningen av förskoleplatser inom Farsta stadsdelsområde är dock ojämn då vissa områden har ett överskott

och andra underskott.

Bedömd hyreskostnadsutveckling

Total hyreskostnad för lokaler är 102,4 miljoner kronor för år 2023. Hyreskostnaden beräknas öka till 111,7 miljoner kronor år 2029.

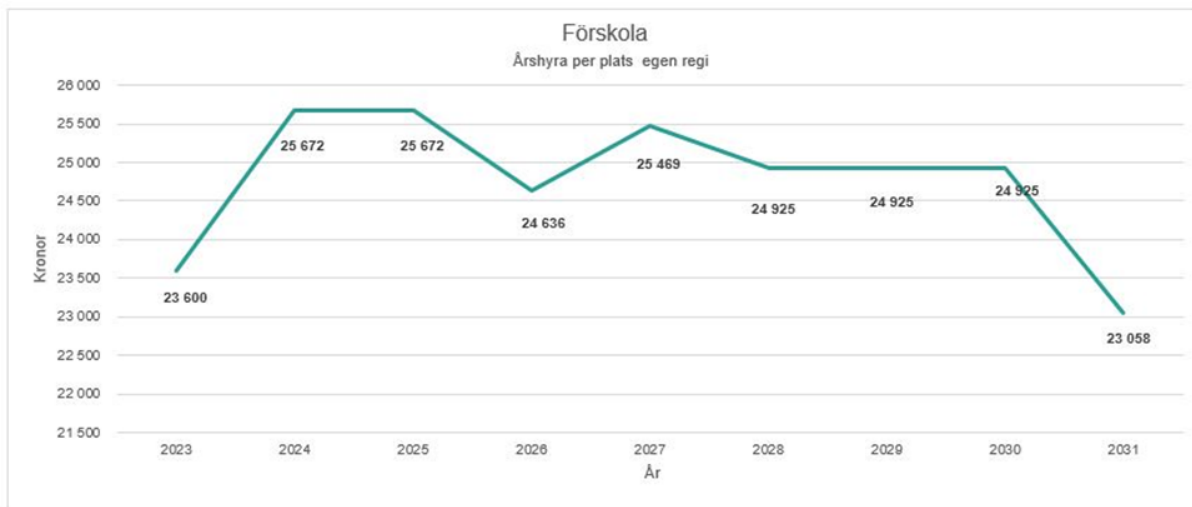
Bedömd hyreskostnad (mnkr)	år 2023	år 2024	år 2025	år 2026	år 2027	år 2028	år 2029	år 2030	år 2031	år 2032	år 2033
Sammanlagt	102,4	111,1	111,1	111	111,7	111,7	111,7	111,7	111,7	111,7	111,7
-varav pedagogiska lokaler	56,9	65,9	65,9	65,9	66,5	66,5	66,5	66,5	66,5	66,5	66,5
*Årliga hyresgenererande investeringsutgifter	135,1			6							

**2023 – Årliga investeringsutgifter för 3 förskolelokaler. 2026 – Årliga investeringsutgifter för ombyggnation förskola Magelungsskolan.*

Nämnden står inför att beställa fler nybyggda förskolor då nya bostadsområden byggs i Farsta. Den totala hyreskostnaden för förskolor bedöms öka de kommande åren i takt med att verksamheten växer. Fler förskolor är uttjänta och planeras att ersättas av nya förskolor och detta bidrar till en ökad kostnad per förskoleplats.

Stigande inflation med kostnadsökningar som följd skapar osäkerhet i att prognostisera och bedöma hyreskostnadsutvecklingen för de kommande åren. Det är även svårt att bedöma kostnadsutveckling kopplat till planerad nybyggnation av förskolelokaler och stadens riktvärden om 30 000 kr/barn/årshyra. Det föranleder att försiktighetsprincipen i allt större utsträckning används vid planering av sådana lokaler. Det i sin tur kan leda till senarelagda byggprojekt som påverkar hyreskostnadsutvecklingen de kommande åren.

Nedan diagram visar årshyra per förskoleplats i egen regi.

Samverkan

För att skapa mer kostnadseffektiva lokaler krävs ökad samlokalisering av flera verksamheter och därigenom samverkan både inom stadsdelsområdet, med angränsande stadsdelar, med berörda facknämnder samt med privat näringsliv och föreningsliv. För en lyckad samverkan med andra nämnder krävs samsyn redan vid idéstadiet med gemensamma mål och principöverenskommelser mellan verksamheterna.

Med anledning av den stora nybyggnation som pågår i stadsdelsområdet Farsta så ökar behoven av samverkan, exempelvis gentemot utbildningsnämnden. Det är av största vikt att kommande skollokaler som uppförs är flexibla och initialt kan nyttjas till förskola. När barnen sedan växer och har behov skola så ska lokalerna kunna växla om till skollokaler över tid. Nämnden anser att denna hantering bör förstärkas och planeras tillsammans mellan stadsledningskontoret, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna.

Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet

4.1.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

4.1.2 Nuläge 31 januari 2023

Dagliga LSS verksamheten Edsvalla har flyttat till nyrenoverade lokaler vid Frykdalsbacken i Farsta strand.

På Postiljonens vård- och omsorgsboende har Arbetsmiljöverket gett underrättelse om verksamhetsförbud avseende 39 lägenheter vars hygienutrymmen inte uppfyller ställda krav. Till dess omställningen är klar står nämnden med tomgångshyror.

Mötesplats Fagersjö med fritidsgårdsverksamhet, öppen seniorverksamhet och arbetsmarknadsåtgärder hyr idag lokaler på Havsörnstorget av Familjebostäder.

Familjebostäder planerar att säga upp hyresavtalet, riva fastigheten och bygga nytt inom de närmaste åren. Nämnden behöver tydliga besked om när och hur för att kunna hitta tillfälliga ersättningslokaler och ta höjd för högre hyreskostnader.

Flera parklekslokaler har behov tillgänglighetsanpassning, bland annat fritidsgårdslokalen Västboda i Farsta. Parkleken Nybygget i Gubbängen bedriver verksamhet i en paviljong med tillfälligt bygglov. Nämnden behöver hitta en permanent lösning.

Nämnden välkomnar att stadens utmaningar med parkleksbyggnader nu finns på agendan. Nämnden ser behov av effektiva och stadsgemensamma lösningar samt att låsningar kring parkleksbyggnadernas bygglov löses. Staden bör ta principbeslut om att parkleksbyggnader är förenligt med park i detaljplan, för att undvika onödigt trassel där detaljplaner skulle behöva ändras bara för att kunna uppgradera parkleksbyggnaderna. Det finns vidare behov av att staden öppnar upp för att andra öppna mötesplatsverksamheter som öppen förskola och fritidsgård ska kunna bedrivas i parkleksbyggnader. Öppen förskola, parklek och fritidsgård är verksamheter som är mycket lika till sin art och kravet på lokalernas standard ska kunna likställas. Att bedriva dessa verksamheter i samma byggnad är också att betrakta som effektiv lokalanvändning.

4.1.3 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet

4.1.4 Planerade lokalförändringar för år 2024-2031 (första planeringsperioden)

Nämnden har lämnat intresseanmälningar i ett antal kommande byggobjekt om LSS och SoL bostäder. För närmare information se bilaga 3 ”Boendeplan enligt LSS och SoL 2023 – 2032”.

4.1.5 Planerade lokalförändringar för åren 2032-2040 (andra planeringsperioden)

Nämnden har inga planerade lokalförändringar under andra planeringsperioden.

Pedagogisk verksamhet

4.1.6 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

Utbyggnaden av förskoleverksamheten behöver ske i takt med inflyttning av nya familjer. Pågående detaljplanearbete i olika faser medför osäkerheter när bostäder ska byggas och inflyttning sker.

De nya bostäderna i stadsdelsnämndsområdet kommer att påverka befolkningsutvecklingen och behovet av förskolor. I Swecos senaste prognos från juni 2022 så beräknas barn i åldern 1-5 år öka fram till 2031, främst i stadsdelarna Larsboda, Sköndal, Farsta och Farsta strand. För att möta behovet planeras flera åtgärder inom förskola och flertalet nya förskolor planeras att byggas, och i vissa fall ersätter dessa gamla förskolor. Den kommunala kapaciteten på cirka 3 350 platser kan komma att öka till cirka 4000 platser år 2031. För att säkra tillgången och möta behoven samarbetar nämnden med bland annat stadsbyggnads- och exploateringsnämnden.

Även Riksdagen beslut om ny lagstiftning, ”Förskola för alla” förutsätter en utbyggnad av antalet platser. Ett ökat behov av platser är en utmaning och nämnden behöver säkerställa att verksamheten kan möta detta. Tillväxten ser dock olika ut i olika delar av stadsdelsområdet.

För att kunna driva förskola med god kvalitet anser nämnden att nybyggnation av förskolor med 4-6 avdelningar, tillagningskök och gård är att föredra. Ett arbete pågår med att ersätta äldre förskolor med nya som är bättre anpassade till dagens krav på resurseffektivitet, klimatsmarta lösningar och läroplanens utbildningsintentioner. Det förutsätter dock möjligheter att evakuera verksamhet under tiden för nybyggnation.

Lokalhyran beräknas öka från ca 56,9 mnkr till cirka 66,5 mnkr år 2033. Nämnden är medveten om vikten av att minska stadens investeringar samt hålla tillbaka nämndens hyreskostnader. Nämnden kommer noga följa framtida befolkningsprognoser samt hyreskostnadsutvecklingen för att göra rätt prioriteringar i utbyggnaden av förskolor.

4.1.7 Nuläge 31 januari 2023

Nämnden kommer att ha en viss överkapacitet när det gäller förskoleplatser då fyra nya förskolor tillkommer 2023. I samband med flytt till de nya lokalerna tillkommer två tomställda lokaler. Planen är att använda dem för att klara den återkommande platsbristen de första månaderna efter årsskifte vid nyinskrivningar av barn i verksamhet. Vidare är det en säkerhet för att kunna möta behov vid oförutsedda händelse som större vattenskador, brand, skadegörelse med mera. Nämnden kommer även använda lokalerna till att evakuera förskoleverksamhet en sammantaget längre tid för att renovera äldre förskolor/alternativt riva och bygga nya. Nybyggnation planeras ske 2024 i Hökarängen och Farsta strand där det har varit platsbrist i flera år.

Förskolan Guldgruvan på Ekshäradsgatan i Farsta Strand är i mycket dåligt skick. Behovet av förskoleplatser är stort i området och efterfrågan beräknas öka ytterligare med anledning av pågående och planerat bostadsbyggande i området. Nämnden ser över möjligheter att renovera nuvarande lokaler alternativt riva förskolan och uppföra en ny förskola med sex avdelningar.

Förskolan Frida vid Stadsbudsvägen 16 i Hökarängen har idag två avdelningar och en paviljong som på sikt är planerad att byggas ut alternativt ersättas med en nybyggd förskola. Planen är att ha en större förskola på plats till 2024/2025

Förskolan Sunnan vid Sunneplan i centrala Farsta är av äldre modell och nämnden planerar att på sikt riva byggnaden och bygga en ny stor förskola på samma plats.

Förskolan Lövlunda består av sex avdelningar varav två är belägna i två separata paviljonger. Nämnden planerar att på längre sikt avveckla paviljongerna och uppföra en ny byggnad.

4.1.8 Planering av lokaler för år 2024-2031 (första planeringsperioden)

Lokalbehovet under den första planeringsperioden

I Kvickentorpsskolan är förskolan Samsö inrymd med fyra avdelningar. Verksamheten flyttar till nya förskolan Stallet i centrala Farsta till sommaren 2023. Nämnden behåller lokalerna för

evakuering i samband med nybyggnation.

Förskolan Sagoskogen har tre förskoleavdelningar inrymda i Magelugnskolans lokaler. De kommer att behöva evakueras 2024 under ett år för att skolan ska genomgå omfattande renoveringar. I dagsläget är planen att förskolan ska flytta tillbaka, men om Farsta får möjlighet att bygga nya förskolor i Farsta strand är ambitionen att lämna skollokalerna.

Planerade lokalförändringar under den första planeringsperioden

Under perioden planeras nya permanenta förskolor i samband med nybebyggelse. Planer finns även att ersätta förskolepaviljonger med begränsat bygglov och hitta evakueringslokaler till befintliga förskolor som måste flyttas. Nämnden har några små förskolor som inte är tillräckligt resurseffektiva.

Nybyggnation av lägenheter är på gång i flera av Farstas stadsdelar. Det innebär att efterfrågan på förskoleplatser kommer att växa. Generellt är det svårt att hitta lämplig mark att uppföra nya förskolor på. Flera byggföretag har överenskommelse med staden att bygga lägenhetsförskolor i sina bostadskvarter.

För att tillgodose behovet av nya platser arbetar nämnden i samråd med SISAB för att riva äldre förskolor som är i sämre skick och där det inte är ekonomiskt försvarbart att underhålla och åtgärda dem. Nya förskolor med större kapacitet kommer att uppföras på samma plats. Utmaningen har tidigare varit att lösa frågan om evakuering av förskoleverksamheten, men de närmaste åren finns det tillgång till evakueringslokaler.

Stiftelsen Stora Sköndal planerar att bygga runt 4 500 bostäder. Byggprojektet är påbörjat. Stiftelsen planerar att själva stå för driften av förskolorna som ska byggas som totalt kommer att omfatta ett 60-tal avdelningar. Byggprojektet beräknas vara färdigställt år 2035.

I Telestaden i Farsta planeras nybyggnation av cirka 2000 bostäder. Totalt planeras byggnation av en kommunal fristående förskola med åtta avdelningar och tre fristående förskolor med fyra, sex och åtta avdelningar för att täcka behovet av förskoleplatser.

I Karlsvik strand vid Drevviken planeras 750 bostäder och planering pågår i samråd med SISAB att bygga en friliggande förskola med åtta avdelningar. Om detaljplan vinner laga kraft beräknas förskolan vara klar till 2030. Byggföretaget Nordr AB planerar en lägenhetsförskola med fyra avdelningar som kommer vara klar för inflyttning 2031.

Åke Sundvall Bygg AB kommer bygga en lägenhetsförskola med sex avdelningar i ett bostadshus i det nya området Klockelund vid Drevviken med nybebyggelse med cirka 500 bostäder. Beräknas vara klar 2025.

Nämnden utreder möjligheterna att utöka kapaciteten vid förskolan Skogsbacken på Brunskogsbacken genom en nybyggnad alternativt rivning av befintlig förskola. Efterfrågan på förskoleplatser i Farsta strand redan är stor och förväntas öka med anledning av att flera hundra nya bostäder kommer att byggas i området. Frågan om evakuering av förskoleverksamheten till andra lokaler är en utmaning som först måste lösas.

Vid Magelungens Strand pågår detaljplanering gällande byggnation av 850 bostäder med beräknad byggstart 2026. Nämnden har dialog med stadsbyggnadskontoret, fastighetskontoret och med berörda byggherrar om planering av förskolor för att möta kommande efterfråga på förskoleplatser. SISAB eller ett privat byggföretag Primula kommer att bygga en fristående sexavdelningsförskola och i övrigt kommer några av berörda byggbolag bygga en lägenhetsförskolor i området.

I korsningen Ågesta Broväg/Magelungsvägen kommer bostadsföretaget SKB att bygga fler bostäder och en lägenhetsförskola med fyra avdelningar beräknas vara klar för inflyttning 2028.

4.1.9 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden)

Lokalbehov under den andra planeringsperioden

Se information under första planeringsperioden gällande Stiftelsen Stora Sköndals byggplaner för sitt område som beräknas pågå fram till år 2035. Nämnden beräknar att behoven av bland annat förskoleplatser kommer att vara stort.

Planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden

Nämnden har ingen detaljerad information om lokalförändringar för den andra planeringsperioden. Nämnden kan i dagsläget inte bedöma vilka lokalförändringar som är aktuella under perioden.

4.1.10 Enskilt driven förskola eller fristående skola

Nuläge 31 januari 2023

31 januari 2023 finns det en kapacitet för 1043 barn på fristående förskolor i Farsta vilket motsvarar cirka 28 procent.

Lokalförändringar enskilt driven förskola eller fristående skola

Stiftelsen Stora Sköndal planerar att uppföra cirka 4500 nya bostäder fram till 2035. I planeringen ingår även att inrätta cirka 60 förskoleavdelningar. I dagsläget har 300 bostäder byggts och planen är att Stiftelsen Stora Sköndal ska bedriva förskolorna i egen regi.

I Telestaden planeras att uppföra cirka 2000 bostäder. I dagsläget finns det planer på fyra förskolor med sammantaget 24 avdelningar.

Övrig information

4.1.11 Särskild redovisning av vissa lokalprojekt

Nämnden är i färd med en förstudie för att se över möjligheterna att anpassa förvaltningskontorets lokaler bättre utifrån våra behov i verksamheten.

5 Övriga redovisningar

Gemensamma prioriteringar inom staden

Här lyfter nämnden prioriteringar som staden behöver göra och där flera nämnder och bolagsstyrelser behöver samarbeta för att lösa utmaningen och hitta effektiva lösningar.

Informationssäkerhet

Under 2024 kommer NIS 2 att implementeras vilket kommer påverka verksamheten och kräva resurser. Nämnden ser att det finns ett behov av att samordna den frågan men även andra informationssäkerhetsrelaterade frågor inom staden. Som exempel kan nämnas fler normerande klassningar och rutiner för hur förvaltningar ska begära e-postloggar från stadens leverantör.

Stadsmiljö och trygghet

På stadsmiljöområdet finns flera områden där behovet av samordning mellan flera av stadens nämnder och där nämnden inte har möjlighet att lösa utmaningen själv. Behoven och utmaningarna finns beskrivna under avsnittet ”2.6 Stadsmiljöverksamhet”.

En god, säker och modern hälso- och sjukvård

Det ställer krav på att följa den snabba utvecklingen inom vård, teknik och digitalisering. Detta ställer ökade krav på utrustning och utbildning. En gemensam satsning över stadsdelar kan exempelvis vara ett gemensamt profilboende eller specialiserad korttidsenhet, som även kan fungera som utbildningscentra.

Lokalförsörjning

För att skapa mer kostnadseffektiva lokaler krävs ökad samlokalisering av flera verksamheter och därigenom samverkan både inom stadsdelsområdet, med angränsande stadsdelar, med berörda facknämnder, privat näringsliv och föreningsliv. En lyckad samverkan med olika parter kräver samsyn redan vid idéstadiet i form av gemensamma mål och principöverenskommelser. Ett exempel är att planera skollokaler med en flexibilitet så de initialt kan nyttjas till förskola. När barnen sedan växer och har behov av skola så ska lokalerna kunna växla om till skollokaler. En sådan process är intressant utveckla genom samverkan mellan stadsledningskontoret, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna.

En stor utmaning är att de förslag på byggnadsprojekt som lämnas till stadsdelsförvaltningen allt oftare överstiger de gränsvärden som staden tagit beslut om. Det är också utmanande att projektkostnaden stiger ytterligare under processens gång vilket leder till att gränsvärden ofta passeras när projekten redan är långt gånga. Detta ger i sin tur höga kostnader för förgävesprojekteringar om projekten inte godkänns alternativt höga framtida hyreskostnader om projektet ändå godkänns. Förvaltningen hamnar på så sätt i svåra dilemman både gällande kostnader och lokalbehov.

Medborgarbudget och medborgarinflytande

Att unga känner delaktighet och upplever sig vara inkluderade i samhällsutvecklingen är tillsammans med föräldrars omsorgsförmåga, viktigt för att motverka utanförskap och en kriminell livsstil. Nämnden kan vidareutveckla former för ungas medinflytande inom våra verksamheter och i samband med fysisk stadsplanering. Medborgarbudget är en dialogmetod som kan genomföras som del i nämndens verksamhetsutveckling som rör unga, men metoden

passar även andra målgrupper.

Generellt när det gäller medborgardialog ser nämnden att fokus behöver ligga på att underlätta deltagandet. Det kan innebära allt från att ordna med barnpassning vid fysiska dialoger till att ta hjälp av digitala verktyg som komplement för de medborgare som inte kan närvara fysiskt.

Gunilla Ekstrand
Stadsdelsdirektör
Farsta stadsdelsförvaltning

Fredrik Karlsson
Avdelningschef
Farsta stadsdelsförvaltning

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Ekstrand, Stadsdelsdirektör	2023-03-23
Fredrik Karlsson, Avdelningschef	2023-03-22